

Innst. S. nr. 168

(1999-2000)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om vern og bruk i kystsona. Tilhøvet mellom verneinteresser og fiskerinæringane

St.meld. nr. 43 (1998-1999)

Til Stortinget

Samandrag

Regjeringa legg fram meldinga om vern i kystsona, som er utarbeidd på bakgrunn av vedtak i Stortinget etter debatt om interpellasjonen om kystverneplanane for Nordland 5. mars 1998:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av 1998 om å legge fram en melding om kystverneplanene. Meldingen må belyse de næringsmessige konsekvenser ved gjennomføringen av planene, samt avklare om sjøarealer skal kunne inngå i kystverneplanene. Meldingen skal behandles av Stortinget før kystverneplanene stadfestes."

Meldinga er meint å vere eit viktig grunnlag for Regjeringa si behandling av framlegga til kystverneplanane i Nordland og Troms, samt andre framtidige verneplanar som omfattar sjøareal i kystsona, og departementet viser til at verneframlegg som i vesentleg grad femner om sjøareal er stansa inntil meldinga er behandla.

Regjeringa si målsetjing er å sikre det biologiske naturgrunnlaget i tråd med nasjonale og internasjonale tilrådingar m.a. gjennom vern av område i medhald av naturvernlova. Samstundes skal det sikrast areal til hausting av naturressursar og matproduksjon i sjø. Dette stiller store krav til samordna avvegingar mellom brukar- og verneinteresser.

Meldinga legg hovudvekt på ansvarsområda til fiskeri- og miljøvernstyresmaktene. Den omhandlar lovgrunnlaget for å verne og ta vare på naturverdiar i kystsona med særleg vekt på naturvernlova og forholdet mellom denne og bruk av saltvassfiskelova og oppdrettslova. I tillegg vert plan- og bygningslova, samt andre lover som regulerer arealbruk i kystsona, omtala. Meldinga skisserer òg retningslinjer for avveging mellom fiskerinærings- og verneinteresser i forhold til ulike verneformål innafor dei ulike vernekategoriane i naturvernlova, og meldinga vurderer verneplanproses-

sen og forvaltninga av verneområda, samt overvaking og evaluering av område verna i medhald av naturvernlova.

I meldinga er kystsona i sjø avgrensa til det som ligg inn under naturvernlova sitt virkeområde, dvs. ut til territorialgrensa. Meldinga omtaler òg problemstillingar knytt til framtidige marine verneområde, sjølv om desse kan strekkje seg utanfor territorialgrensa.

Meldinga fokuserer på areal som funksjonelt heng nært saman med sjøen, og som er av interesse for andre samfunnsinteresser, og meldinga legg vekt på fiskerinæringa sitt behov for areal.

Naturvernlova sitt virkeområde omfattar ikkje Svalbard med Bjørnøya og Jan Mayen, og vern av land- og sjøareal i desse områda er derfor ikkje omtala i meldinga.

Vern og berekraftig ressursforvaltning

Regjeringa viser til at det er aktuelt å verne berre ein liten del av det totale arealet i kystsona i medhald av naturvernlova. Innafor verneområde vil ulike sektorlover gjelde for aktivitetar som ikkje er i strid med verneformålet.

Regjeringa understrekar at vern i medhald av naturvernlova alltid skal ta utgangspunkt i formålet med vernet, og at naturvernlova skal nyttast i eit avgrensa omfang på areal med nasjonale verneverdiar. Dette gjeld både val av vernekategori og utforming av forskrifter. Vernet skal ikkje vere strengare enn det som er naudsynt for å sikre verneverdiane. Verneområdet skal heller ikkje vere større i utstrekning enn det som er naudsynt av omsyn til verneverdiane, og heile verneområdet må oppfylle krava til den aktuelle vernekategorien i naturvernlova. Regjeringa meiner det er naudsynt å utvikle ein meir samordna praksis på landsbasis når det gjeld framlegg til vern av sjøareal. Miljøstyresmaktene og fiskeristyresmaktene vil derfor i framtida

samarbeide nært i spørsmål knytt til omfanget av vern av sjøareal.

Bruk av naturvernlova i sjø

Naturvernlova heimlar vern både på land og i sjøområde, og vernekategoriene i naturvernlova slik dei er utforma i dag gjeld også i sjø, men dei er generelle og ikkje spesielt tilpassa dette formålet. Regjeringa vil gå gjennom naturvernlova og sjå nærare m.a. på kategoriene naturreservat og nasjonalpark og eventuelt vurdere innføring av ein eigen kategori for vern i sjø.

Regjeringa meiner det er naudsynt å utvikle ein meir samordna praksis på landsbasis når det gjeld framlegg til vern av sjøareal i verneområde der verneformålet er knytt til verneverdiar på land. Miljø- og fiskeristyresmaktene vil derfor samarbeide nært i spørsmål knytt til dette.

Kystverneplanar

Departementet viser til at det er utarbeida framlegg til kystverneplanar i Nordland og Troms, og som berre er aktuelle i desse to fylka. Målet med kystverneplanane er å sikre ein heilskapleg gjennomgang av verne- og næringsinteresser i kystsona i desse to fylka. Ved sluttbehandlinga av kystverneplanen for Nordland vil Regjeringa, tilsvarande som for andre verneframlegg, gjere ei grundig vurdering av dei konsekvensane verneframlegga kan få for eksisterande og eventuell framtidig næringsutnytting, slik at det vert minst mogleg konflikt mellom vern og andre brukarinteresser. I samband med framlegg til kystverneplan for Nordland, vil Regjeringa vurdere å redusere storleiken på sjøareala som har vore på høyring.

Regjeringa meiner at ein bør iverksetje ei prøveordning i Nordland der forvaltningsstyresmakta knyter til seg ei rådgjevande gruppe samansett av representantar frå dei ulike fagstyresmaktene, i samband med behandling av dispensasjonssaker i sjø.

Marint vern

Regjeringa meiner at ein skal utarbeide marine verneplanar m.a. basert på den naturfaglege kartlegginga av eigna område som ligg føre. Det vert nedsett eit rådgjevande utval på linje med det sentrale Barskogutvalet samansett av representantar frå forvaltninga og aktuelle interesseorganisasjonar til dømes innan fiskeri-, havbruk og miljøvern. Utvalet skal gi råd om mange og kva for område som bør inngå i eit framlegg til verneplan, og gi råd om avgrensing, verneform og vernereglar for områda og sjå på konsekvensar av vern og næringsverksemd.

Lokal medverknad i planprosess i medhald av naturvernlova og i forvaltning av verneområde

Regjeringa meiner lokal og kommunal medverknad er ein føresetnad for å få til ei god verneplanprosess ved vern både på land og i sjø. Kommunar, grunneigarar, interesse- og næringsorganisasjonar skal komme inn i prosessen så tidleg som mogleg, og ved framlegg

om vern av sjøareal som ikkje er omfatta av grunneigarrettar, skal dei aktuelle brukar- og næringsorganisasjonane trekkjast inn. Det er ein føresetnad at fylkesmannen samarbeider nært med andre aktuelle sektorstyresmakter, m.a. regionale fiskeri- og havbrukstyresmakter. Faggruppa som er oppretta i samband med tang- og tareforvaltninga, vil ha ei sentral rolle i samband med verneframlegg som kan påverke slike interesser.

Regjeringa understrekar at dei nasjonale miljømåla ligg fast og føreset at dei kommunane som får forvaltningsansvaret for verneområde, syter for at aktuelle styresmakter og interessegrupper i naudsynt grad vert trekt inn i arbeidet med forvaltninga. Avhengig av type verneområde bør forvaltninga av verneområda liggje anten i kommunane eller hos fylkesmannen, som framleis bør ha forvaltningsstyresmakta for m.a. nasjonalparkar og våtmarksområde med internasjonal verdi, såkalla Ramsarområde.

Kartlegging, overvaking og evaluering av verneområde

Regjeringa vil vurdere behovet for å gjennomgå eksisterande verneforskrifter med sikte på ei eventuell oppdatering, f.eks. i enkelte område hvor det har skjedd vesentlege endringar sidan vernevedtaket vart fatta. Dette er m.a. viktig for at verneområda ikkje skal omfatte meir sjøareal og ha strengare restriksjonar enn kva som er naudsynt.

Miljøvernstyresmaktene vil i samarbeid med fiskeristyresmaktene vurdere om omfang av sjøareal og restriksjonar i forhold til utøving av fiske og havbruk i eksisterande verneområde er i samsvar med retningslinjene i meldinga. Verneforskrifter som regulerer tang- og tarehausting vil verte vurdert når forvaltningsplanen for tare ligg føre.

Næringsmessige konsekvensar av vern i kystsona i medhald av naturvernlova

Regjeringa meiner at det i kystsona er tilstrekkeleg sjøareal både for utvikling av naudsynt næringsaktivitet knytt til fiskeri, havbruk og tang- og tarehausting og til vern av område i sjø og på land.

Det vert i meldinga peika på at både vern og næringsutvikling vil vere ein del av ei langsiktig utvikling i kystsona og at det derfor er viktig å ta vare på areal som ikkje vert påverka av ulike aktivitetar og inngrep. Det er òg viktig å sikre for ettertida område som har særlege verdiar med tanke på representativitet og som typeområde.

I dei fleste verneområda som omfattar sjøareal, er utøving av fiske ikkje i strid med verneformålet, og dei fleste verneforskriftene vil derfor framleis verte utforma slik at omsynet til fiskeriaktivitetane vert ivareteke.

Ved framlegg om nye verneområde vil behovet for å regulere taretråling i verneforskriftene verte vurdert på bakgrunn av forvaltningsplanen for tare og verneformålet. Regulering av taretråling i verneforskriftene kan

likevel vere naudsynt dersom forvaltningsplanen ikkje i tilstrekkeleg grad ivaretek verneverdiane. Ein bør i størst mogleg grad samordne framlegga til verneområde med dei trålfrie områda i forvaltningsplanen.

Regjeringa understrekar at både *oppdrettsnæringa* og verneinteressene legg beslag på marginale areal totalt sett i kystsona, og at nasjonale vernevedtak i liten grad har verka inn på utviklinga av oppdrettsnæringa. Regjeringa meiner derfor at det i kystsona er tilstrekkeleg sjøareal både for naudsynt etablering av oppdrettsanlegg og gjennomføring av dei resterande verneplanane. Før ein fattar vedtak om vern som omfattar sjø, vil Regjeringa gjere ei grundig vurdering av storleiken på sjøareala som skal vernast.

Dersom det i enkelte høve viser seg å verte konkurranse om dei same areala, og det både for naturvernerinteressene og for havbruksnæringa ikkje er mogleg å finne alternative tilsvarande lokalitetar, må ein gjere ei grundig vurdering av forholdet mellom verneformål og kva for type oppdrett som er aktuelt. Dersom miljøverknadene av den aktuelle oppdrettsverksemda i liten grad vil påverke verneformålet, t.d. skjelloppdrett i eit landskapsvernområde, kan vern og oppdrett kombinrast. Under føresetnad av at det ikkje er i strid med verneformålet meiner Regjeringa at det i framtida vil kunne vere mogleg å kombinere vern av eit sjøareal og bruk av det same området til havbruksverksemd i større grad enn ved tidlegare vernevedtak. Regjeringa meiner at ein skal leggje føre-var-prinsippet til grunn når ein vurderer om miljøstyresmakta kan gi løyve til havbruk innafor eit verneområde.

Administrative og økonomiske konsekvensar ved vermetiltak i kystsona

Overføring av forvaltning av verneområde til kommunane er eit ledd i oppfølginga av Agenda 21, og vil vere ei frivillig ordning for kommunane.

Når det gjeld økonomiske konsekvensar er vern i medhald av naturvernlova ikkje av eit slikt omfang at det vil få vesentlege konsekvensar, og slutføringa av verneframlegg som omfattar sjøareal vil skje innafor dei til eikvar tid gjeldande budsjetttrammer. Vederlag for vernevedtak vert dekkja over kap. 1427 post 32 i statsbudsjettet. Vederlag for ein marin verneplan vil truleg verte minimale, og dersom det vert fremja krav om erstatning, er staten ansvarleg for å bere sakskostnadene sjølv om det ikkje vert utbetalt erstatning. Slike saker vil òg verte dekkja opp innafor dei til eikvar tid gjeldande rammer på kap. 1427 post 32.

Utgifter til forvaltning av verneområde skal verte dekkja innafor dei til eikvar tid gjeldande rammer på kap. 1426 og kap. 1427.

Kostnader knytt til betring av kunnskapsgrunnlaget vil inngå i dei pågåande programma for kartlegging og overvaking av biologisk mangfald og vil ikkje få økonomiske konsekvensar utover dei til eikvar tid gjeldande budsjetttrammer til dette arbeidet.

Komiteen sine merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Aud Blattmann, Kai Ekanger, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, lederen Tore Nordtun og Torny Pedersen, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Kristelig Folkeparti, Hilde Frafjord Johnson og Bror Yngve Rahm, fra Høyre, Bent Høie og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Venstre, Gunnar Kvasheim, viser til at formålet med meldingen er å danne grunnlaget for behandlingen av kystverneplanene i Nordland og Troms og andre framtidige verneplaner som omfatter sjøareal. Komiteen legger vekt på at de prinsipper som legges til grunn for behandlingen av verneplanene skal bidra til å redusere potensielle konflikter mellom verneinteresser og brukerinteresser.

Komiteen deler Regjeringens målsetting om å sikre det biologiske naturgrunnlaget i tråd med nasjonale og internasjonale anbefalinger og forpliktelser. Det vises til behandlingen av St.meld. nr. 58 (1996-1997) Om miljøvern for en bærekraftig utvikling. Der uttaler en samlet komité:

"at det biologiske mangfoldet er grunnlaget for menneskets eksistens og avgjørende for verdiskapning, velferd og livskvalitet. Tapet av arts mangfold beskrives av mange som det største miljøproblemet vi står overfor, og det er en hundre prosent irreversibel prosess. Komiteen mener derfor det er viktig både å styrke arbeidet for vern av truede arter i Norge, og å øke Norges innsats internasjonalt for å bevare biodiversiteten."

Når det gjelder hvordan man skal sikre det biologiske mangfoldet viser komiteen til at dette:

"... best kan skje gjennom en kombinasjon av vern og bærekraftig bruk. Komiteen vil understreke at en i arbeidet med å ta vare på det biologiske mangfoldet er avhengig av en god dialog og et godt samarbeid mellom myndighetene og de som har sitt utkomme fra primærnæringene."

Komiteen legger dette til grunn for vurderingene av forholdet mellom vern og bruk i kystsonen. Samtidig som man skal sikre det biologiske mangfoldet skal man i kystsonen også sikre areal til høsting av naturressurser og matproduksjon i sjø. Disse målene kan i enkelte tilfeller være til dels motstridende og stiller derfor store krav til helhetlige og samordnede avveininger mellom verneinteresser og brukerinteresser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, mener det er viktig at alle sider ved kystverneplanen blir belyst. Flertallet viser til at havbruksnæringen har et betydelig utviklings- og markedspotensiale. Næringen har stor betydning for norsk økonomi og distriktsutvikling. Flertallet viser til at

flere kystsamfunn i dag er helt avhengige av oppdrettsnæringen, og avhengigheten vil trolig øke i årene som kommer.

Flertallet viser til at målet for en fremtidig næringspolitikk for havbruk er at myndighetene legger til rette for en offensiv vidresatsning for effektiv utnyttelse av våre marine ressurser og våre naturgitte forhold for å realisere det store markedspotensialet for havbruksprodukter. Norsk oppdrettsnæring har i løpet av få år vokst til å bli en moderne, bærekraftig næring hvor verdien av eksport i 1999 var over 12 mrd. kroner. En videre positiv utvikling av næringen vil bl.a. være avhengig av tilgang på egnet sjøvolum/areal. Oppdrettsnæringen bygger på generasjoners tradisjoner for å leve av havet og representerer en videreutvikling av generert kunnskap om å høste og bruke havet. Næringen er i så måte en forlengelse av den kultur og næringsvei som har preget kysten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at oppdrett i flytende merdanlegg er et fullstendig reversibelt inngrep. Bestemmer man seg for at virksomheten ikke er forenlig med verneverdien i området kan anlegget raskt flyttes, og alle spor vil erfaringsmessig etter kort tid være borte. Tradisjonelt områdevern av sjø er ofte meningsløst ettersom det er store økosystemer med ekstremt mobile organismer vi har med å gjøre.

Disse medlemmer viser til at oppdrettsnæringen skaper distriktsarbeidsplasser i kystnorge ved at produktene produseres og videreforedles der. Oppdrettsnæringen er en eksportrettet distriktsnæring med betydelig potensiale. Næringens fremvekst og utvikling har bidratt til å skape optimisme og er sentral for å beholde og skape arbeidsplasser og derved opprettholde bosetting i distriktene.

Disse medlemmer viser til at dagens oppdrettsanlegg er noe helt annet enn hva som var tilfelle for noen år siden. Det er i dag ikke på langt nær den forurensing som man hadde fra denne typen næringsvirksomhet tidligere. Disse medlemmer vil vise til at havbruksnæringa er i stadig endring, med ny teknologi slik som automatisk fôringsanlegg med dosering, slik at fôrspill unngås. Medisinering av fisken er nesten borte og man er mye mer klar over sykdommer, slik at det konstant drives med prøving og undersøkelser av oppdrettsfisk i merdene.

Disse medlemmer viser til at fiskerioppdrett er en internasjonal næring med stor nasjonal betydning. Endringer i tilgang til produksjonsområder pga. vern, vil derfor ikke bare ha en lokal betydning, men ha konsekvenser for produksjonsmuligheter nasjonalt og eksport internasjonalt. Verneområder vil gi distriktsmessige konsekvenser og må derfor avveies opp mot andre samfunnsmessige interesser. For oppdrettsnæringen er tilgang til areal og næringsutvikling to sider av samme sak. Desto flere aktuelle oppdrettsområder som avsettes til vern, jo færre valgmuligheter gis frem-

tidig havbruk. Ekspansjon og videreutvikling av næringen overlates dermed til andre nasjoner.

Disse medlemmer minner om at Norge har en meget velegnet kystlinje og en oppegående oppdrettsnæring. Derfor er både de naturgitte og menneskelige forutsetninger for å videreutvikle havbruk til stede. Mye tyder på at veksten innenfor verdens totale sjømatproduksjon må komme innenfor havbruk. Disse medlemmer mener at Norge her bør ha ambisjoner om å spille en sentral rolle. De fremtidige utsikter for næringen er gode, dersom rammevilkårene legges til rette for det.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fiskeridepartementet har ansvaret for forvaltningen av tareressursene med Fiskeridirektoratet som det utøvende organ. Åpningen av høstefelt skjer i samråd med Direktoratet for naturforvaltning. Det er av avgjørende betydning for tarenæringen at denne forvaltningen er ensartet og nasjonal slik at fiskerimyndighetene har fullmakt til å overstyre mer eller mindre tilfeldige lokale særkrav med basis i annet lovverk.

Disse medlemmer mener at tarehøsting må tiltales i alle sjøfuglreservatene, bortsett fra i hekketiden. Et tarefelt høstes bare i en kort periode hvert femte år, og det er bare 15-20 pst. av taren på feltet som høstes med den nåværende teknologi. Innhøsting fører derfor bare til minimal påvirkning av forholdene for sjøfuglene. Disse medlemmer gjør oppmerksom på at yrkesfiske er tillatt også i hekketiden i de samme områdene.

Disse medlemmer viser til at i Rogaland har man de aller beste erfaringer med at taretråling går godt sammen med skarv. I 1978 var hekkebestanden på 285 par, mens den nå ligger opp mot 2 000 par. Taretråling har foregått i samme omfang hele tiden, og de største koloniene ligger midt i taretrålfelter. Den tillatsen til taretråling i sjøfuglreservatene som eksempelvis gjelder i Rogaland og i Sollund kommune i Sogn og Fjordane utenom hekketiden, må derfor være normgivende.

Disse medlemmer ber om at denne næringen blir tatt med på råd når det gjelder forvaltningen i kystsonen.

Etter disse medlemmers syn så må det ikke bli slik at kystverneplanen blir et så stort hinder for næringsvirksomhet og nyetablering at det blir en hemsko for enkelte distrikt og kommuner som blir innlemmet i disse planene.

Disse medlemmer vil vise til uttalelser fra fiskere i Froan-området som hevder at vernet medfører konsekvenser for fiske på grunn av stor vekst i selbestanden i området.

Disse medlemmer mener at vernereglene for nevnte områder ikke må utformes slik at de kan bli til et klart hinder for videre verdiskapning og sysselsetting innen fiskerinæringen.

Disse medlemmer vil som et eksempel vise til Leka kommune og konsekvenser mht. forslag til Nasjonal verneplan for sjøfugl i Nord-Trøndelag. Leka kommune har en andel på ca. 50 pst. av de verneområder som er foreslått i Nord-Trøndelag i forslag til verneplan for sjøfugler. Disse medlemmer vil vise til møtet mellom komiteen og Leka kommune der det ble opplyst at kommunens lokaliteter til havbruksnæringen snart er oppbrukt, samt at Leka kommunes næringsmessige utviklingspotensiale ligger i havbruksnæringa, og at de siste to år har det kommet til en rekke nye aktører i denne næringen med oppdrett av skjell, kveite og torsk.

Disse medlemmer viser til at dette, i tillegg til det utviklingspotensialet eksisterende laksenæring representerer, innebærer at Leka kommune har et stadig større behov for lokaliteter til havbruksnæringa og at Leka kommune har behov for å kunne disponere sjøarealer i forhold til utviklingen i havbruksnæringen.

Disse medlemmer minner om at om 15-20 år kan oljeeventyret være nesten over, og viser til prognosene for landets olje- og gassinntekter. Rapporten "Norges muligheter for verdiskapning innen havbruk", utgitt av Det Kongelige Norske Vitenskapers Selskab og Norges Tekniske Videnskapsakademi i Trondheim, hevder at Norge i 2030 kan ha eksportinntekter på 240 mrd. kroner fra høsting, produksjon og foredling av fisk og andre marine ressurser. Da må forholdene legges til rette for denne type næringsvirksomhet.

Vern og bærekraftig ressursforvaltning

Komiteen har merket seg at kystsonen er dårlig representert i vernesammenheng sammenlignet med innlandet. Det biologiske mangfoldet i kystsonene er også under press fra flere aktører. Det dreier seg om matproduksjon, høsting av naturressurser, fysiske inngrep på sjøbunnen, utbygging og inngrep i strandsonen og forurensning. Komiteen legger vekt på at det er et felles ansvar å redusere de skader dette kan påføre både kystsonen og det marine miljø.

Komiteen merker seg at det mest hensiktsmessige virkemiddelet for å ivareta naturverdier og næringsressurser i kystsonen avhenger av type interesser og ressurser det er snakk om. Det må derfor foretas en individuell vurdering i hvert enkelt tilfelle. Komiteen slutter seg til at vernet ikke skal være strengere og området ikke skal ha større utstrekning enn det som er nødvendig for å sikre verneverdiene. Hele verneområdet må oppfylle kravene til den aktuelle vernekategorien i naturvernloven. Komiteen vil understreke at et mål om en bærekraftig utvikling stiller særlige krav til forvaltningen av økosystemene og de økologiske kretsløpene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at for å bidra til en bærekraftig utvikling er det viktig at vi baserer oss på føre-var-prinsippet. Verneområdets utstrekning og begrensninger må derfor veies mot føre-var-prinsippet.

Flertallet vil i den sammenheng understreke det faktum at bevaring og bærekraftig bruk av våre marine ressurser vil kunne medføre positive økonomiske konsekvenser. Dette gjelder for eksempel beskyttelse av oppvekst- og yngleområder for fisk, markedsverdien av miljøvennlige produkter/sjømat og utvinning av verdifulle stoffer basert på genetiske koder i marint biologisk mangfold.

Når det gjelder hvilke aktiviteter som skal kunne tilates innenfor naturreservater må dette vurderes ut i fra hvordan den enkelte aktivitet kan påvirke formålet med vernet i det aktuelle tilfellet. Flertallet har merket seg at naturvernloven stiller ulike krav til de ulike kategoriene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener det er viktig at naturvernloven ikke uthules gjennom så liberale verneforskrifter at natur som er vernet etter naturvernloven i praksis blir forvaltet som alle andre områder i forhold til ulike næringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at kystbosettingen i alle år har vært tuftet på en balanse mellom bruk og vern av kystens ressurser. I dagens situasjon fremstår derfor ikke kystfiskeflåten eller en planlagt balansert havbruksnæring innenfor en miljømessig og veterinærmessig ramme som en trussel for det maritime miljø. Flertallet viser til at verneområdet bare utgjør 3 pst. av arealet ut til territorialgrensen. Flertallet vil peke på at selv om dette arealet totalt sett er lite, utgjør det foreslåtte vernede areal mellom 20 og 30 pst. av de områdene hvor det er mulig å drive havbruk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil advare mot å utvide vernesoner langs kysten, uten at dette er objektivt godt begrunnet. Disse medlemmer mener utvidelser av vernesoner på havet må forankres i folkevalgte organ.

Bruk av naturvernloven i sjø

Komiteen merker seg at det i størstedelen av sjøområdene er fiskerilovgivning som er det sentrale virkemiddelet for å ta vare på naturverdier. Vern i medhold av naturvernloven er aktuelt å benytte i avgrenset omfang på sjø- og landareal med regionale, nasjonale eller internasjonale verneverdier.

Vern etter naturvernloven skal alltid ta utgangspunkt i formålet med vernet. Dette gjelder både valg av vernekategori og utforming av forskrifter. Det er i denne sammenheng viktig at naturvernloven ikke uthules.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti

og Venstre, merker seg at Regjeringen vil gå gjennom naturvernloven for å se nærmere på kategoriene naturreservat og nasjonalpark og vurdere innføring av en ny kategori for vern i sjø. Flertallet stiller seg positiv til innføring av en ny kategori dersom det viser seg hensiktsmessig, tatt i betraktning de spesielle forhold som gjelder for vern i sjø.

Kystverneplaner

Komiteen merker seg at det bare er i Nordland og Troms det er aktuelt med kystverneplaner, mens det for de andre kystfylkene er vedtatt eller foreslått tematiske verneplaner.

Komiteen har videre festet seg ved at Regjeringen i forbindelse med forslag om kystverneplan for Nordland, vil vurdere størrelsen på sjøarealene som har vært på høring.

Marint vern

Komiteen viser til at marine økosystemer og marine naturkvaliteter utgjør en viktig del av norsk natur.

Komiteen støtter at det blir nedsatt et utvalg som sammensettes av representanter fra forvaltningen og aktuelle nærings- og interesseorganisasjoner for bruk og vern.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til at det skal utarbeides marine verneplaner som blant annet skal baseres på den naturfaglige kartlegging av det aktuelle området.

Lokal medvirkning i planprosessen

Komiteen understreker betydningen av at verneplaner forankres lokalt. Lokal og kommunal medvirkning i verneplanprosessen er grunnleggende for å få til en god prosess. Kommuner, grunneiere, interesse- og næringsorganisasjoner må delta på en hensiktsmessig måte. For å forebygge konflikter og få en reell lokal forankring legger komiteen til grunn at de aktuelle partene også trekkes inn i prosessen så tidlig som mulig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, slutter seg til at lokal forvaltning av verneområdene etter at vedtak om vern er fattet, vil bidra til å sikre forankring av miljøvernpolitikken i lokalbefolkningen. Dette forutsetter at de kommuner som får delegert forvaltningsansvaret, sørger for at de aktuelle styresmakter og interessegrupper trekkes inn i arbeidet med forvaltningen.

Kartlegging, overvåkning og evaluering

Komiteen slutter seg til at miljømyndighetene i samarbeid med fiskeristyresmaktene vurderer om omfang av sjøareal og restriksjoner er i samsvar med retningslinjene i meldingen.

Næringsmessige konsekvenser av vern i kystsona

Komiteen legger til grunn at Norges langstrakte kyst gir grunnlag for tilstrekkelig sjøareal til både utvikling av nødvendig næringsaktivitet og til vern av områder i sjø og på land.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, merker seg at det generelt sett vil være slik at etablering av verneområder vil medføre få konsekvenser fordi det vanligvis ikke blir opprettet verneområder der eksisterende virksomhet ikke kan fortsette. Flertallet legger til grunn at dette er en generell beskrivelse. I enkelte tilfeller vil det kunne være behov for å begrense eksisterende virksomhet for å sikre en bærekraftig utvikling.

Når det gjelder utøving av fiske i vernet sjøareal merker flertallet seg at dette de fleste steder ikke vil være i strid med verneformålet. I forhold til taretråling merker flertallet seg at behovet for regulering vurderes på bakgrunn av forvaltningsplanen for tare og verneformålet. Det legges til grunn at forslagene til verneområde i størst mulig grad samordnes med de trålefrie områdene i forvaltningsplanen. For oppdrettsnæringen viser flertallet til at det areal denne næringen legger beslag på er marginalt totalt sett. Nasjonale vernevedtak vil derfor i liten grad ha innvirkning på denne næringen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre, slutter seg til at det skal være mulig å kombinere vern av et sjøareal og bruk av samme areal i havbruksvirksomhet i større grad enn ved tidligere vernevedtak. Dette forutsetter imidlertid at aktiviteten ikke strider mot verneformålet.

Dette flertallet vil understreke at utredningsplikten ligger hos næringsutøver eller tiltakshaver slik normal praksis er ved utbygginger eller tiltak på land. Næringsutøver eller tiltakshaver må altså selv sannsynliggjøre at tiltaket ikke vil innebære noen trussel for verneformålet. Dette flertallet legger til grunn at føre-var-prinsippet må legges til grunn ved vurderinger av hva som skal tillates.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, forutsetter at det ved opprettelse av nye verneområder tas nødvendig hensyn til eksisterende næringsvirksomhet og bosetting.

Flertallet viser til det store potensialet for videre utvikling av norsk havbruksnæring. Flertallet henviser derfor til det behovet denne næringen har for utvidelse av sjøarealer for fremtiden, og at det tas hensyn til dette forhold i den videre planlegging.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, vil også peke på at det i vernearbeidet må tas hensyn til framtidig ny virksomhet når dette ikke kolliderer med verneformålet.

Dette flertallet mener det er viktig å få en bedre planlegging som sikrer en god avveining mellom bruk og vern langs kysten. Gjennom den framtidige kystsonoplanleggingen bør det utvikles manualer som angir hvilke faktorer som skal trekkes inn i saksbehandling og hvordan de skal vektlegges og vurderes i forhold til hverandre.

Dette flertallet er kjent med at det er ulik praksis for taretråling i fuglereservat. I Rogaland er det tillatt, mens praksisen er langt strengere i Sogn og Fjordane. Flertallet viser til at komiteen er blitt opplyst gjennom brev fra Miljøverndepartementet datert 8. mars 2000, at det nå er nedsatt en faggruppe med representanter fra miljø- og fiskerimyndigheter, næringsorganisasjoner og forskningsinstitusjoner som skal vurdere hvilke områder som er aktuelle for tarehøsting.

Dette flertallet forutsetter at det på grunnlag av den forvaltningsplan denne gruppen skal utarbeide, foretas en gjennomgang som utjevner den fylkesvis ulike praksis som er for taretråling i verneområder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, viser til at ett av områdene som i fremtiden kan bli åpnet for havbruksvirksomhet etter de nye retningslinjene, er landskapsvernområdet i Froan i Frøya kommune. Oppdrettsfirmaet SalMar A/S fikk i 1998 dispensasjon fra verneforskriftene til å drive oppdrettsvirksomhet i landskapsvernområdet i Froan. Denne dispensasjonen går ut 1. juli 2000.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre, mener det er viktig å få undersøkt på vitenskapelig basis de langsiktige konsekvensene for natur og miljø ved slik næringsvirksomhet i verneområder. Dette gjelder spesielt nå når det legges opp til en mer liberal vernepraksis.

Dette flertallet ber derfor Regjeringen sette i gang et vitenskapelig prosjekt i Froan knyttet til oppdrettsvirksomheten ved de to lokaliteter som har dispensasjon.

Ferdsel

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er gjennom høringer blitt kjent med at det legges strenge restriksjoner på den alminnelige ferdsel i fuglereservat. Flertallet har forståelse for at det må være ferdselsforbud i hekketiden.

Flertallet vil peke på at friluftsliv fremmer positive holdninger til natur og miljøvern. Det er derfor viktig å sikre allmennhetens forståelse for å verne.

Flertallet ber departementet legge opp til å vurdere behovet for ferdselsforbud i hvert enkelt aktuelle område – bl.a. tidsperioden for et slikt forbud.

Flertallet ber departementet utvide Statens Naturoppsyns (SNO) virksomhet til å omfatte miljøovervåking i kystområdene slik at faunakriminalitet blir bekjempet. Det bør skje i tett samarbeid med lokale myndigheter.

Uttalelse fra næringskomiteen

Innstillingen har vært forelagt næringskomiteen, som i brev av 4. mai 2000 uttaler:

"Komiteen vil understreke at det må legges økt vekt på å kombinere vern og ressursutnyttelse basert på prinsippet om bærekraftighet også i vedtatte verneområder. Komiteen vil fremheve at havbruk ikke bare dreier seg om distriktspolitikk, men om å legge til rette for verdiskapning og velferd i et nasjonalt perspektiv. Komiteen mener det er grunn til å understreke at verdiskapningspotensialet basert på marine ressurser kun kan realiseres ved at det legges til grunn en forvaltning som ivaretar både miljø- og næringsmessige hensyn og at det skapes aksept for at driftsanlegg i kystsonen kan bli like vanlig som på land.

Komiteen viser for øvrig til sine respektive fraksjoners merknader i den endelige innstillingen fra energi- og miljøkomiteen."

Komiteens tilråding

Komiteen har elles ingen merknader, viser til meldinga og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak:

St.meld. nr. 43 (1998-1999) - om vern og bruk i kystsona - vert å leggje ved protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 10. mai 2000

Tore Nordtun
leder

Hilde Frafjord Johnson
ordfører

Aud Blattmann
sekretær